

Osnovna šola KIDRIČEVO
s podružnico Lovrenc na Dravskem polju
in enoto Vrtec Kidričevo

Raziskovalna naloga

DEGRADIRANA OBMOČJA V OBČINI KIDRIČEVO

Geografija

Avtorice: Neja Kupčič, 9.a; Jana Aubelj, 9. b; Kaja Muršec, 9. b

Mentorici: Klavdija Murko, prof. geo. in zgo.

Aleksandra Vidovič, prof. lik. ped.

marec 2019

KAZALO

1. UVOD.....	4
1.2 Raziskovalne metode.....	4
1.3 Raziskovalne hipoteze	5
2 TEORETIČNI DEL	6
2. 1 Pojem degradirano območje	6
2. 2 Opredelitev degradiranih območij	7
2. 3 Projekt Celovita metodologija	8
2. 3. 1 Kriteriji za opredelitev FDO	9
2. 3. 2 Tipi funkcionalno degradiranih območij.....	11
2. 4 Občina Kidričevo.....	12
2. 4. 1 Naravno-geografske značilnosti	12
2. 4. 2 Družbeno-geografske značilnosti	13
3 RAZISKOVALNI DEL.....	15
3. 1 Območje raziskovanja	15
3. 2 Stanje FDO v okviru projekta CRP	15
3. 3 Popis degradiranih območij.....	17
3. 3. 1 Kungota pri Ptuju.....	17
3.2.2 Kidričevo	19
3.3.3. Lovrenc na Dr. polju	26
3.3.4 Šikole	31
3. 3. 5 Starošince	32
3. 3. 6 Zgornje Jablane.....	33
3. 4 Intervju župan Občine Kidričevo	34
3. 5 Primeri dobre prakse	35
4 RAZPRAVA	37
5 ZAKLJUČEK.....	38
6 VIRI IN LITERATURA	39
7 PRILOGE.....	40

POVZETEK

V raziskovalni nalogi smo ugotavljali število in značilnosti funkcionalno degradiranih območij v Občini Kidričevo. Osnova za popis FDO so bili kriteriji projekta Celovita metodologija za vzpostavitev registra degradiranih območij, po katerem je bilo v naši Občini leta 2017 6 degradiranih območij.

Stanje teh FDO se do začetka leta 2019 v zvezi z opuščeno in vzdrževanostjo ni spremenilo, razen pri gramoznici Pleterje, razlogi za njihov nastanek in ohranitev pa so predvsem v zasebnem lastništvu. Dodatno nov FDO pa predstavlja vrtnarstvo Revital, ki je šlo leta 2017 v stečajni postopek.

Po metodologiji, v kateri smo kot FDO opredelili tudi območja, ki so manjša od 0,3 ha, pa je bilo v Občini Kidričevo ugotovljenih 19 degradiranih območij, ki so v večini popolnoma opuščena in nevzdrževana, lastništvo je ponavadi prav tako zasebno. Za FDO, ki so v lasti Občine Kidričevo v večini obstajajo načrti, kako se bodo reaktivirala.

V prihodnje bodo potrebne pobude in pomoč s strani občinskih in predvsem državnih institucij, ki bi zasebnike usmerile k sanaciji oz. reaktivaciji degradiranih območij.

Ključne besede: degradirana območja, Občina Kidričevo, sanacija, reaktivacija

ABSTRACT

In the research project we determined the number and characteristics of functionally degraded areas in the Municipality of Kidričevo. The basis for the FDO inventory was the criteria of the project A comprehensive methodology for the establishment of a register of degraded areas, according to which in our municipality in 2017 6 degraded areas.

The status of these FDIs did not change with regard to abandonment and maintenance until the beginning of 2019, with the exception of the Pleterje gravel pit, and the reasons for their creation and conservation are mainly private ownership. In addition, the new FDO represents Ecotal Horticulture, which went into bankruptcy in 2017.

According to the methodology in which we defined FDO areas as well as areas of less than 0.3 ha, there were 19 degraded areas in the Municipality of Kidričevo, which are mostly abandoned and unsustainable, and ownership is usually also private. For the FDO owned by the Municipality of Kidričevo, there are mostly plans of the Municipality, how they will be reactivated.

In the future, initiatives from municipal and, above all, state institutions would be needed, which would direct private individuals in our area to the rehabilitation, reactivation of degraded areas.

Key words: Key words: degraded areas, Municipality of Kidričevo, rehabilitation, reactivation

1. UVOD

Degradirana območja so neustrezno izkoriščeni deli pokrajine, ki s primerno ureditvijo in upravljanjem predstavljajo potencial za trajnostno rabo. (Cvahte in Snoj, 2011)

V zadnjih letih obstaja v družbi obstaja vedno večja ozaveščenost o pomenu odpravljanja degradiranih območij. Vedno bolj se pojavlja ideja o degradiranih območjih kot priložnostih za nove dejavnosti, ki ne potrebujejo novega prostora, ampak le novo vsebino, sanacijo, reaktivacijo.

Raziskovalni projekt oddelka za geografijo ljubljanske filozofske fakultete s soizvajalci z naslovom Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitev ažurnega registra, je pokazal dokaj zaskrbljujoče podatke, da je bilo v Sloveniji leta 2017 1081 funkcionalno degradiranih območij, ob tem pa le za 15 odstotkov teh območij že obstajajo konkretni načrti za reaktivacijo oz. sanacijo.

Ob tem se nam je pojavilo vprašanje, kako je z degradiranimi območji v naši Občini Kidričevo in ali že obstajajo načrti za njihovo reaktivacijo.

Čeprav smo osnovnošolke, bi si želele dodati ideje za reaktivacijo ugotovljenih degradiranih območij. Vsi si namreč želimo živeti v prijetno urejenem okolju, ki ga zaznamujeta trajnostni način razmišljanja in skrb preišljeno rabo prostora.

1. 1 Cilji raziskovalne naloge:

- predstaviti pojem degradirano območje in njihove značilnosti;
- predstaviti naravno in družbeno-geografske značilnosti Občine Kidričevo;
- na podlagi terenskega dela popisati degradirana območja v Občini Kidričevo in jih analizirati glede na posamezne kriterije;
- ugotovljeno stanje primerjati z registrom degradiranih območij za Občino Kidričevo ter analizirati.

Namen raziskovalne naloge je popisati degradirana območja v Občini Kidričevo ter pripraviti analizo stanja s predlogi.

1.2 Raziskovalne metode

V teoretičnem delu naloge smo s pomočjo deskriptivne metode opredelile pojem degradirano območje, na podlagi komparativne pa primerjali obravnavo pojma med različnimi avtorji in projekti.

S pomočjo opisne metode smo predstavile tudi projekt Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitev ažurnega registra.

Še pred terenskih delom smo si ogledale spletno aplikacijo, ki je dostopna na spletni strani <http://crp.gis.si/>, in sicer kartografski prikaz FDO v Občini Kidričevo.

Za popis smo FDO smo uporabile tipologijo in kriteriji, kot so opredeljeni v projektu CRP: Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitve ažurnega registra. (CRP V6-1510, 2017)

Po pregledu stanja smo se odpravile na teren, kjer smo na ugotavljale stanje FDO. Na podlagi popisnega lista oz. obrazca smo popisale vsa degradirana območja v Občini Kidričevo, ki smo jih opazile. Vsako izmed FDO smo tudi fotografirale.

Fotografirale in opisale pa smo tudi tri primere dobre prakse reaktivacije oz. sanacije degradiranih območij, ki so bili izvedeni v Občini Kidričevo.

Nato smo uporabile spletno aplikacijo PISO ter si ogledale za katere vrste lastništvo gre pri posameznem FDO, v Geopedii pa si jih ogledale tudi s pomočjo orto-foto posnetka.

Po končanem terenskem in delu in analizi FDO smo opravile intervju z županom Občine Kidričevo, g. Antonom Leskovarjem, ki nam je podal informacije v zvezi z načrti Občine Kidričevo glede degradiranih območij.

Preizkusile smo se tudi v uporabi programa Sketch Up Make 2017, za pripravo predlogov reaktivacije.

1.3 Raziskovalne hipoteze

Predvidevamo, da:

H1: Razvojne ovire pri reaktivaciji FDO v večini degradiranih primerov predstavlja lastništvo.

H2: Večina FDO je v celoti opuščeni in slabo vzdrževanih.

H3: V interesu Občine Kidričevo obstaja interes za reaktivacijo FDO.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Pojem degradirano območje

Splošno o degradaciji Slovar slovenskega knjižnega jezika degradacijo pojasnjuje kot »postavitev na nižjo stopnjo z zmanjšanjem vrednosti, veljave«. Skladno se tem se pojavlja pojem razvrednotenje, ki pomeni »znižati, zmanjšati vrednost česa«.

O degradaciji govorimo ko obstoječe stanje okolja ni skladno s pričakovanim stanjem oziroma se razvija nasprotno od pričakovanega. Plut (2004) z geografskega vidika opredeljuje okoljsko degradacijo kot okolje (pokrajino), ki ima zaradi prekomernega obremenjevanja ali zmanjšanja samočistilne sposobnosti okolja in njegovih sestavin, porušeno ravnovesje. »Degradacija okolja tako zajema onesnaževanje bivalnega okolja in naravnih surovin, antropogene spremembe elementov, vode in nastanek novih umetnih snovi, porušenje naravnega ravnovesja in delovanje ekosistemov ter razvrednotenje naravnih in kulturnih pokrajin.«

Degradacija oziroma razvrednotenje prostora pomeni spremembe v prostoru, ki so zaradi negativnih vplivov na naravno ali družbeno okolje ocenjene kot nesprejemljive. Vzrok za nastanek je predvsem posredno in neposredno delovanje človeka. Obstaja več oblik degradacij v prostoru, katere lahko razlikujemo glede na njihov izvor, po zunanjih vidnih znakih, kvalitativnih spremembah, možnostih sanacije in njihovega preprečevanja, pogostosti pojavljanja, glede na prostorski kontekst ter v povezavi z drugimi prostorskimi rabami. Degradacijo prostora je možno ugotoviti s primerjalno analizo realnega stanja s predhodnim stanjem v danem prostoru (Koželj, 1998).

Po opredelitvi Inštituta za politike prostora (2015) se degradirano območje opredeljuje kot »območje, katerega uporabna vrednost je tako zmanjšana, da je za njegovo oživitvev potreben večji poseg v njegovo strukturo in rabo.« Za degradirana območja, kjer se kaže predvsem ekonomska, socialna in stanovanjska problematika se v angleščini uporablja izraz »deprived areas«. Za degradirana industrijska območja, ki so pogosto tudi onesnažena, na katerih se lahko ponovno gradi, se za razvoj območja uporablja izraz »brownfield development«. Za samo območje pa je v uporabi termin »brownfield« ali »brownfield site«.

Opredelitev degradiranih območij najdemo tudi v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije (2004), ki ločeno pojasnjuje pojma degradirano območje in degradirano urbano območje.

Po opredelitvi Inštituta za politike prostora (2015) se degradirano območje opredeljuje kot »območje, katerega uporabna vrednost je tako zmanjšana, da je za njegovo oživitvev potreben večji poseg v njegovo strukturo in rabo.« Za degradirana območja, kjer se kaže predvsem ekonomska, socialna in stanovanjska problematika se v angleščini uporablja izraz »deprived areas«. Za degradirana industrijska območja, ki so pogosto tudi onesnažena, na katerih se lahko ponovno gradi, se za razvoj območja uporablja izraz »brownfield development«. Za samo območje pa je v uporabi termin »brownfield« ali »brownfield site«.

Degradacija je relativen pojem, ki se v danem okolju stalno spreminja in praviloma poteka v več fazah. Prav tako je degradacija značilnost preobrazbe vsakega urbanega sistema. Degradacija ali razvrednotenje urbanega območja pomeni zmanjšanje vrednosti zemljišča, stavb in naprav na njem, in sicer od višjega k nižjemu stanju uporabnosti. Ta lahko vodi do te mere, da je območje tako poškodovano in iztrošeno, da je za ponovno oživitev območja potrebna sanacija ali rekonstrukcija območja (Koželj, 1998).

2. 2 Opredelitev degradiranih območij

Degradirano območje je zemljišče, ki je, ali je bilo zasedeno s trajnimi objekti in infrastrukturo. Opredelitev zajema razvojna območja, katerih lokacija je lahko v grajenem kot ruralnem okolju, vendar izključuje vsa zemljišča in stavbe, ki so namenjene kmetijski rabi, gozdarstvu oziroma ne uvršča območij v grajenem okolju, ki še niso bila predmet razvoja (npr. zelene in rekreacijske površine).

Z namenom, da bi bila komunikacija med deležniki, ki sodelujejo v procesu ponovnega razvoja degradiranih območij v Veliki Britaniji bolj učinkovita, je bila v prispevku Alkerjeve s sod. (2000) predlagana naslednja definicija za degradirana območja. Degradirano območje je zemljišče ali objekt, ki je že bilo predhodno razvito, vendar trenutno ni v celoti v uporabi oziroma izkoriščeno.

Prostorski načrtovalci v urbanih območjih se morajo tako ves čas spopadati s ponovno uporabo oziroma samo uporabo degradiranih površin. Prestrukturiranje manjših območij znotraj urbanega tkiva je postalo še posebej očitno po letu 1980. Na začetku 90. let prejšnjega stoletja so se na seznamu, poleg degradiranih industrijskih območij, znašli še opuščeni počitniški kompleksi, vojaška območja ter območja, namenjena transportu oziroma infrastrukturi (Ferber s sod., 2006).

Degradirana urbana območja so se v Sloveniji prav tako kot v Evropi izkazala za problem v večjih zgoščenih in urbaniziranih območjih in so povezana z opuščanjem rabe velikih industrijskih, rudarskih in železniških kompleksov. Posledično se s propadom in opuščanjem določenih dejavnosti, opuščajo tudi ostala območja, ki so povezana z ureditvijo in funkcijo urbanega okolja. Na nastanek degradiranih območij tako posredno vplivajo še dolgotrajno onesnaženje okolja, prevelike urbane koncentracije in razpršena suburbanizacija pretežno stanovanjskih območij (Koželj, 1998).

Od leta 2008 dalje je na porast degradiranih območij zelo vplivala splošna gospodarska in finančna kriza, ki je močno prizadela celoten svet. Finančna kriza se je najprej pojavila na ameriškem nepremičninskem trgu in povzročila stečaj bank. Zaradi globalizacije finančnih trgov se je kriza hitro razširila po svetu in posledično je prišlo do zmanjšanja gospodarske dejavnosti. Kriza je najbolj prizadela gradbeništvo, avtomobilsko in kovinsko industrijo. Tudi v Sloveniji je kriza pustila največje posledice v gradbeništvu, ki se opazijo predvsem v zmanjšanju naložb in propadu številnih gradbenih podjetij (Prodan Reševan, 2012).

Poleg nastanka novih degradiranih območij, kriza vpliva tudi na prenovo in revitalizacijo letih. V času krize je namreč obnova območij z vidika ekonomske upravičenosti pod velikim vprašajem. 2.2.2 Opredelitev degradiranih območij V strokovni literaturi ni enotne oziroma splošno priznane definicije pojma degradirana območja. Različne stroke in institucije, ki se srečujejo s takšnimi območji, imajo zgolj grobe opredelitve degradiranih območij, zato pogosto prihaja do razlik pri njihovem nadzorovanju, sanaciji in načrtih za nadaljnjo rabo (Cvahte in Snoj, 2011).

Degradirana urbana območja definira kot vsa opuščena industrijska, vojaška, rudarska območja, območja železnic, barakarska naselja, območja skladišč in mestnih komunalnih služb. Prav tako pa tudi vsa stanovanjska območja v predmestjih in soseske, ki so onesnažene ali brez zgodovinske vrednosti. Eden izmed ciljev CABERNET iniciative je bila opredelitev skupne definicije, ki predstavlja korak naprej k opredelitvi degradiranih območij (angl. brownfields).

CABERNET zato opredeli degradirana območja kot opuščena ali premalo izkoriščena območja, ki so prizadeta zaradi pretekle rabe na sami lokaciji in njeni okolici. Gre za značilen pojav predvsem v razvitih urbanih območjih, ki so lahko onesnažena oziroma obstaja možnost, da so onesnažena in nazadnje se za taka območja zahteva posredovanje, da se lahko začnejo ponovno uporabljati (Ferber s sod., 2006).

Definicija ne pripomore le k skupnemu poimenovanju termina na evropskih tleh, ampak se delno sklada z ameriško opredelitvijo. Ta degradirana območja definira kot posest, katere širitev, obnova oziroma ponovna uporaba je zapletena zaradi prisotnosti ali domnevne prisotnosti nevarnih snovi ali onesnaževalcev (EPA, 2016).

V sklopu projekta RETINA (2012) sta bili poleg opredelitve degradiranih območij CABERNET iniciative, podani še dve opredelitvi degradiranih območij: a) Degradirana območja so prazna, zapuščena in neuporabna industrijska območja, ki so posledica ekonomskega prestrukturiranja in katerih ponovna uporaba ali revitalizacija je otežena.

2. 3 Projekt Celovita metodologija

V okviru Ciljnega raziskovalnega programa je bila s projektom Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitev ažurnega registra pripravljena prva celovita metodologija za opredelitev funkcionalno degradiranih območij (FDO), izdelali tipologijo FDO, vzpostavili sistem za evidentiranje FDO na terenu ter v sedmih slovenskih statističnih regijah tudi izvedli dejansko evidentiranje FDO.

Razumevanje funkcionalno degradiranih območij s v raziskavi omejili tako z opisno definicijo kot s kriteriji.

Po njihovi metodologiji funkcionalno degradirano območje (FDO) predstavlja nezadostno izkoriščeno ali zapuščeno območje z vidnim vplivom predhodne rabe in zmanjšano uporabno vrednostjo, ki lahko predstavlja potencial za razvoj. (CRP V6-1510, 2017)

FDO je bil v prostoru identificirani na osnovi opuščeni oziroma funkcionalne degradacije, ki predstavlja osnovni kriterij za njegovo določitev. K ustrezni opredelitvi FDO sodi tudi tipologija, kjer so pri poimenovanju izhajali iz predhodne rabe prostora oziroma iz njegove predhodne funkcije.

2. 3. 1 Kriteriji za opredelitev FDO

Osnovni kriteriji

- ✚ Funkcionalno degradirana območja so v prvi vrsti identificirana na podlagi popolne ali vsaj delne opustitve (10 % površine ali več) dejavnosti na območju: opuščeni oziroma funkcionalna degradacija je osnovni kriterij za opredelitev FDO:
 - opuščeno (100 %): na območju se ne izvaja nobena dejavnost in je v celoti opuščeno
 - pretežno opuščeno območje (50 do 99 %): območje (tudi tista območja z objekti) je v večjem delu opuščeno, v delu pa še potekajo določene dejavnosti
 - delno opuščeno (10 do 50 %): območje, ki je v večjem delu še v funkciji, del območja oz. objektov pa je opuščeni in brez funkcije
 - ni opuščeno (0 do 10 %): ta kategorija je lahko le na območju FDO za bivanje – stara dotrajana območja (izrazita fizična degradacija, poslabšane razmere za bivanje) ali podtip FDO staro mestno ali vaško jedro. (CRP V6-1510, 2017)

- ✚ Kriterij zajema – minimalna velikost območja

Kriterij zajema v mestih in mestnih naseljih (upoštevana opredelitev SURS, 2003) je minimalna površina 0,2 ha, ostala območja (odprti prostor) pa morajo obsegati najmanj 0,5 ha (dovoljeno 20 % odstopanje).

Ustrezna velikost FDO: v splošnem se upošteva zaključena območja, ki obsegajo najmanj 5.000 m².

Dopolnilni kriteriji

- ✚ Fizična degradacija

Vzdrževanost kaže na fizično kondicijo območja. Za opredelitev teh značilnosti na terenu so predstavljeni podrobnejši opisi in primeri, da lahko enotno ovrednotimo območja in objekte na njih. Vzdrževanost območja/objektov ni osnovni kriterij za opredelitev območja v FDO (z izjemo tipa FDO za bivanje - stara dotrajana območja in podtipa FDO starega mestnega ali vaškega jedra).

Vzdrževanost FDO:

- ni vzdrževano;
- slabo vzdrževano;
- dobro vzdrževano.

Socialna degradacija

Zabeleži se zgolj sum socialne degradacije. Podrobneje opredelimo še vrsto socialne degradacije in sicer lahko za posamezno FDO označimo več možnosti:

- prisotnost vandalizma, poškodovanost zgradb;
- zmanjšana varnost, nadpovprečna prisotnost kriminala, slab sloves;
- prisotnost specifičnih etničnih skupine (getoizacija).

Okoljska degradacija

Zabeležena je zgolj ocena potencialnega negativnega vpliva na sestavine okolja (vode, tla, zrak, vegetacijo, površje, drugo (da/ne)) z obrazložitvijo. Označijo se vsi elementi, za katere domnevamo (podatki občine in drugi viri) in strokovno utemeljeno ocenjujemo, da so oz. so bili v preteklosti ogroženi zaradi izvajanja dejavnosti na območju.

 Čas opuščeniosti se upošteva le pri tipu FDO prehodne rabe v primeru, če se na območju odvija začasna raba oziroma če gre za opuščen projekt ali gradbišče.

- Podtip FDO opuščeno gradbišče: projekt se uvršča med FDO takrat, kadar gradbišče oziroma območje miruje vsaj eno leto in so prisotni očitni znaki zaustavitve aktivnosti; podatke je potrebno preveriti na občini in pri investitorju (če je to mogoče).
- Podtip FDO značilne prehodne rabe: območje je uvrščeno med FDO takrat, kadar je ta začasna raba prisotna do 3 leta; kadar se začasna raba odvija dlje časa (se uveljavi), to območje ni več funkcionalno degradirano območje. (CRP V6-1510, 2017)

2. 3. 2 Tipi funkcionalno degradiranih območij

V tipologijo je vključenih 9 tipov funkcionalno degradiranih območij, od katerih je 5 tipov zaradi specifičnosti nastanka ali načinov za reševanje problematike opuščeni/degradiranosti razdeljenih na podtipi.

Tabela 1: Tipi in podtipi FDO

Tip FDO	Podtip FDO
FDO kmetijske dejavnosti	/
FDO storitvenih dejavnosti	FDO javnih storitev FDO poslovnih, trgovskih in drugih storitvenih dejavnosti FDO starega mestnega ali vaškega jedra
FDO turistične, športnorekreativne in športne dejavnosti	/
FDO industrijskih in obrtnih dejavnosti	/
FDO obrambe, zaščite in reševanja	/
FDO pridobivanja mineralnih surovin	FDO rudnika FDO kamnoloma, peskokopa FDO gramozne jame FDO ostala območja pridobivanja mineralnih surovin
FDO infrastrukture	FDO prometne infrastrukture FDO okoljske infrastrukture FDO ostale gospodarske javne infrastrukture FDO zelene infrastrukture
FDO prehodne rabe	FDO opuščene gradbišča FDO značilne prehodne rabe
FDO območja za bivanje	FDO za bivanje – nedograjena stanovanjska območja FDO za bivanje – stara dotrajana območja

Vir: CRP V6-1510, 2017.

Podrobnejši opisi in pojasnila opredeljenih tipov in podtipov FDO so navedena v Prilogi 1.

2. 4 Občina Kidričevo

2. 4. 1 Naravno-geografske značilnosti

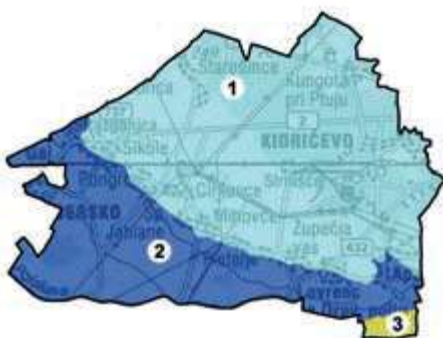
Občina Kidričevo leži na jugu Dravskega polja. V naravnogeografskem pogledu leži na dveh pokrajinsko-ekoloških enotah. Večina občine, natančneje njen osrednji in severni del, leži na prodnatem osrednjem delu Dravskega polja. Jugozahodno od črte, ki povezuje naselja Stražgonjca, Mihovce in Lovrenc na Dravskem polju, je nekdanja mokrotna, danes pa meliorirana pokrajina, ki jo tradicionalno imenujemo čreti.

Območje občine leži v pliokvartarni tektonski udorini Dravskega polja. V severnem delu občine sta pesek in prod, v južnem delu pa ilovnati sedimenti. V podnebnem smislu ima občina vse značilnosti subpanonskega podnebja z relativno velikimi letnimi temperaturnimi amplitudami in primarnim viškom padavin v poletnih mesecih. Tipi prsti se dobro ujemajo z litološko zgradbo: na prodnatih terasah so distrična rjava tla, na ilovnatih sedimentih hipoglej, na gričevnatem območju Savinskega pa pobočni psevdoglej (LEK Kidričevo, 2010).

Poimenovanje območja Dravskega polja se je v preteklosti pogosto spreminjalo. V času, ko je bil Ptuj gospodarsko pomembnejši od Maribora, imel pa je tudi bolj središčno lego, so današnje Dravsko in Ptujsko polje poimenovali Zgornje Ptujsko in Spodnje Ptujsko polje, že v devetdesetih letih so uporabljali imeni Zgornje in Spodnje Dravsko polje, dokler se ni dokončno uveljavilo današnje poimenovanje.

Geomorfološko Dravsko polje razdelimo na štiri večje reliefne enote:

- osrednji del Dravskega polja s fluvio-glacialnimi nanosi,
- izgonska pokrajina, ki leži ob vznožju Pohorja med Pekrami in Spodnjo Polskavo,
- čretna pokrajina, ki pokriva jugozahodni del Dravskega polja,
- aluvialna ravnica ob Dravi (Žiberna, 2010).

Slika 1: Litološke enote na območju občine Kidričevo

Legenda:

1 – prod, pesek na rečnih terasah, 2 – peščena glina, 3 – pesek, peščena glina, glinast prod.

Vir: Žiberna, 2010

Velike zaloge proda in peska so intenzivno izkoriščali, zato se na Dravskem polju pojavlja večje število gramoznic. Še danes nekatere plitve lokalne depresije kažejo na izkoriščanje proda v preteklosti. Tako so na območju občine Kidričevo nastale velike gramoznice v Strnišču (za potrebe gradnje tovarne in stanovanjskih naselij v Kidričevem) ter v Njivercah (za potrebe gradbenih podjetij). Nekatere gramoznice so v bile preteklosti uporabljene za stihijske deponije komunalnih odpadkov. Zaradi nekontroliranega odlaganja še danes predstavljajo ekološko problematična območja.

Dravsko polje sodi v območje s tipičnimi subpanonskimi podnebnimi potezami, kar se najbolj manifestira v letnem temperaturnem in padavinskem režimu. Zanj je značilna relativno visoka letna temperaturna amplituda oziroma topla poletja in mrzle zime. Zlasti na vlažnejših tleh in v bližini vodnih površin se v jesenskem in zimskem času pogosteje pojavlja megla.

Letni režim padavin pozna dva viška: primarnega junija, ki je posledica konvektivnih padavin, in sekundarnega novembra, ki je posledica pogostejših frontalnih padavin. Količina padavin pada od zahodnega dela Ptujkega polja proti vzhodu.

Območje občine Kidričevo v hidrografskem smislu pokriva dva različna tipa pokrajin. Severni in osrednji del občine, ki ležita na prodnatem delu, nimata površinskega odtoka vode. Pohorski potoki namreč pri odtoku proti vzhodu na območju, kjer se debelina ilovnatih naplavin dovolj stanjša, vsi poniknejo v dravskopoljskemrodu. Dravsko polje v hidrogeološkem smislu predstavlja enega od največjih virov podtalnice v Sloveniji. (Žiberna, 2010)

Potencialno rastje na območju občine večinoma predstavlja gozd belega gabra in doba, v manjši meri pa acidofilni gozd belega gabra in bekice ter acidofilni gozd bukve, hrasta in kostanja. Dejansko so gozdovi na ravninskem delu precej spremenjeni. Acidofilni gozd belega gabra in belkaste bekice je zamenjal gozd rdečega bora in okroglostne lakote. Gozd belega gabra in doba je skoraj v celoti izkrčen. (LEK Občine Kidričevo, 2011)

2. 4. 2 Družbeno-geografske značilnosti

Občina Kidričevo je bila ustanovljena 1. 1. 1995 na območju dela bivše Občine Ptuj. Občina meri 71,5 km², v 18-ih naseljih pa prebiva 6.502 prebivalcev.

Občinsko središče je naselje Kidričevo, ki ima vse funkcije pomembnejšega lokalnega središča in zadovoljuje ostala naselja v občini. Naselje ima upravne, oskrbne, gospodarske, vzgojno-izobraževalne, zdravstvene, športno-rekreacijske, kulturne funkcije. Funkcije, ki jih naselje Kidričevo ne more zagotoviti samostojno, dopolnjuje v navezavi z drugimi pomembnejšimi naselji znotraj regije, predvsem mestom Ptuj kot središčem nacionalnega pomena, Slovensko Bistrico kot medobčinskim središčem in Mariborom kot nacionalnim središčem mednarodnega pomena. (Občinski prostorski načrt, 2013)

Ostala naselja so pretežno bivalna območja z ohranjeno kmetijsko dejavnostjo. Čeprav ta upada oziroma se koncentrira na posamična večja kmetijska gospodarstva, pa so vsa naselja

tudi oblikovno še kmečka naselja, zato se v njih ohranja kmetijska dejavnost s sočasnim razvojem servisnih in obrtnih dejavnosti. (Občinski prostorski načrt, 2013)

Nekoliko večjo funkcijo oskrbnega, storitvenega, družbenega in obrtnega središča imata, ob bivanjski in kmetijski dejavnosti, tudi naselji Lovrenc na Dravskem polju in Cirkovce. Naselji izpolnjujeta vlogo lokalnega središča. Ostala naselja v občini nosijo predvsem bivalno in kmetijsko funkcijo in nimajo večje vloge v omrežju naselij. (Občinski prostorski načrt, 2013)

Ugodne naravnogeografske značilnosti so v preteklosti Dravskemu polju vtisnile močan pečat kmetijske dejavnosti. Bližnji večji industrijski centri, kot so Maribor, Ptuj in Slovenska Bistrica, tega pečata nikoli niso mogli izbrisati. Leta 1931 je bilo na Dravskem polju okoli 70 % kmečkega prebivalstva. Z uvajanjem sodobnejšega kmetijstva že v 19. stoletju in z odpravo obvezne praha so se spremenile tudi potrebe po kmetijskih zemljiščih. Najslabše njive so tako začeli opuščati. Delež njivskih površin se je na Dravskem polju od leta 1825, ko je znašal 57,7 % celotne površine, do leta 1879 zmanjšal na 49,5 %, do leta 1963 na 42,8 % in do leta 1987 na 38,0 %. Njive so opuščali predvsem na prodnatem svetu na območju z najplitvejšimi tlemi. Ogozdovanje je proces, ki ga na Dravskem polju spremljamo od 19. stoletja naprej. Po podatkih popisa leta 2002 so njive in vrtovi predstavljali 38,2 % površja občine Kidričevo, travniki 27,4 %, pašniki 3,1 %, gozd 21,9 %, nerodovitnega dela je bilo 9,3 % (Žiberna, 2010).

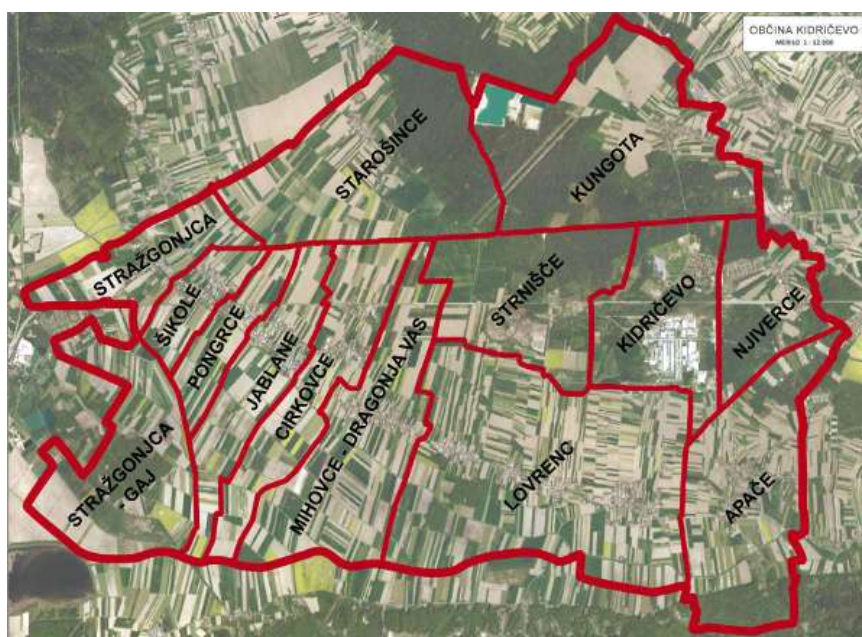
V prihodnosti občina namenja posebno pozornost razvoju družbene in komunalne infrastrukture, še posebej na področju cestne infrastrukture, vodovodne napeljave, kanalizacije, ter stanovanjske izgradnje. Preko občine Kidričevo gre 200 km javnih cest, od tega je 178 km občinskih cest in le 22 km državnih cest (LEK Kidričevo, 2010).

3 RAZISKOVALNI DEL

3.1 Območje raziskovanja

Občino Kidričevo, v kateri smo ugotovljale stanje FDO sestavlja 18 naselij, in sicer: Apače, Cirkovce, Dragonja vas, Kidričevo, Kungota pri Ptuju, Lovrenc na Dravskem polju, Mihovce, Njiverce, Pleterje, Pongrce, Spodnje Jablane, Spodnji Gaj pri Pragerskem, Starošince, Stražgonjca, Strnišče, Šikole, Zgornje Jablane, Župečja vas.

Terensko delo ugotavljanje morebitnih FDO je potekalo skozi vsa naselja.

Slika 2: Naselja Občine Kidričevo

Vir: Občina Kidričevo, 2019

3.2 Stanje FDO v okviru projekta CRP

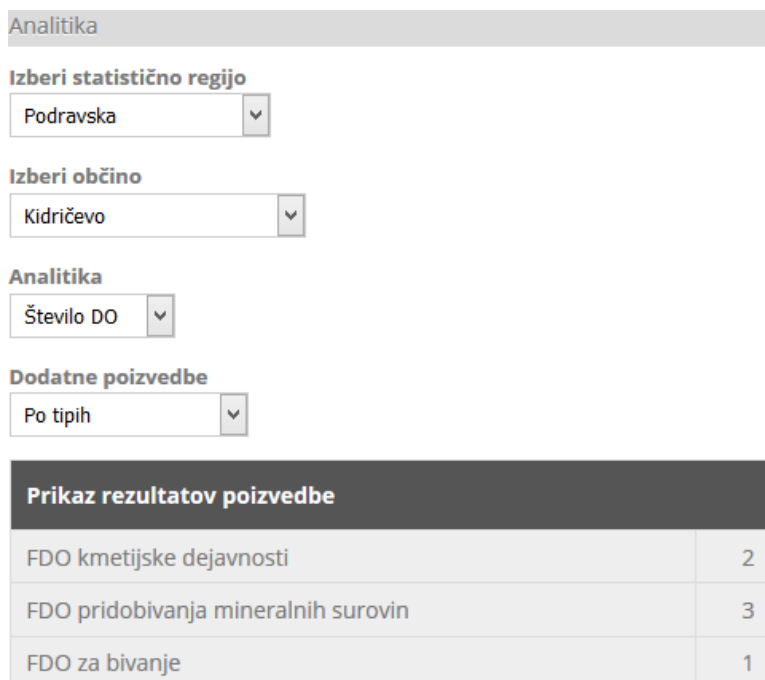
V spletni aplikaciji smo zasledile, da je bilo leta 2017 v Občini Kidričevo 5 FDO območij in sicer;

- dvorec Ravno polje,
- farma Ravni polje,
- Gramoznica Jablane,
- Gramoznica Šikole,
- Perutninarska farma Starošince,
- Gramoznica Pleterje.

Slika 3: FDO v Občini Kidričevo leta 2017
Vir: Spletna aplikacija, 2019.

Od tega je so bila tri FDO tipa pridobivanja mineralnih surovin, dve FDO kmetijske dejavnosti in 1 FDO bivanje.

Slika 4: Prikaz tipov FDO v Občini Kidričevo
Vir: Spletna aplikacija, 2019.

Od teh območij jih je bilo 5 povsem opuščenih in eno pretežno opuščeno (Priloga)

3. 3 Popis degradiranih območij

Popis degradiranih območij je potekal od decembra do februarja. V nadaljevanju so predstavljeni rezultati popisa.

3. 3. 1 Kungota pri Ptuju

Primer 1: DVOREC RAVNO POLJE

- Tip FDO: FDO bivanja
- Podtip: FDO bivanja – stara dotrajana območja
- Opuščenost oz. funkcionalna degradacija: Opuščeno (100 %) Na območju se ne izvaja nobena dejavnost in je v celoti opuščeno.
- Fizična degradacija ali vzdrževanost: ni vzdrževano.
- Opuščenost: po drugi svetovni vojni.
- Leto izgradnje: začetek 13. stoletja.
- Površina: 1 ha
- Prisotnost objektov: dvorec z dvoriščem.
- Lastništvo: zasebniki.
- Sum na socialno degradacijo: objekt je v zelo slabem stanju, prisotne so tudi smeti, nesnaga, zmanjšana varnost.
- Sum na okoljsko degradacijo: objekt vidno razpada, zelo težko je priti do objekta, saj je zaraščen z trnjem. V večini porušen objekt, obstaja sum na
- Razvojne ovire: lastnik je zasebnik in njegovi nameni za ta objekt niso znani.
- Časovna dimenzija sanacije: se ne ve, neopredeljeno
- Predlogi za ponovno oživitev območja: v prenovljenem objektu bi lahko delovala različna društva za kulturo Kidričevega.
- Načrti oz. mnenje Občine Kidričevo: lastniki dvorca so zasebniki, ki bi za odkup dvorca želeli visoka finančna sredstva. Objekt je preveč razpadel, zato bi bilo možno ponovno uporabiti le kletne prostore.

Slika 5 in slika 6: Ostanke dvorca Ravno polje

PRIMER 2: FARMA RAVNO POLJE

- Tip FDO: FDO kmetijske dejavnosti
- Opuščenost oz. funkcionalna degradacija: opuščeno
- Fizična degradacija ali vzdrževanost: ni vzdrževano
- Prisotnost objektov: večji objekt, silosi
- Lastništvo: zasebno
- Socialna degradacija: nesnaga
- Okoljska degradacija: /
- Razvojne ovire: lastništvo
- Časovna dimenzije reaktivacije, sanacije:
- Predlogi za ponovno oživitev območja: ponovna vzpostavitev farme
- Načrti Občine Kidričevo: nimamo možnosti sprememb

Slika 7: Farma Ravno polje

Foto: J. Aubelj

3. 2. 2 Kidričevo

PRIMER 3: OPUŠČENO KOPALIŠČE V KIDRIČEVEM

- Tip FDO: FDO turistične, športnorekreativne in športne dejavnosti.
- Leto izgradnje: med 1914 in 1915.
- Fizična degradacija ali vzdrževanost: ni vzdrževano.
- Opuščenost: Opuščenost, dve desetletji.
- Površina: 84 m² (vodne površine) ter 230 m² (skupni kopališki objekti).
- Prisotnost objektov: bazen, igrišče za golf, garderobe, stojnice z hrano, košarkaško igrišče.
- Vzdrževanost: objekti in okolica niso vzdrževani, večina objektov je v zelo slabem stanju.
- Lastništvo: več lastnikov (Občina Kidričevo in tovarna Talum).
- Sum na socialno degradacijo: poškodovane stavbe, polomljena okna, prisotni grafiti ter smeti, vandalizem
- Sum na okoljsko degradacijo: propadajoč objekt, v dele objekta je vstop onemogočen zaradi degradacije.
- Razvojne ovire: ni finančnih sredstev in interesa.
- Predlogi za ponovno oživitev območja: obnovitev bazena v njegovo prvotno funkcijo.
- Načrti Občine Kidričevo: na tem območju je predvidena gradnja stanovanjskih blokov, v katere bodo privabili mlade družine. Predvidena so tudi igrišča in parki na širšem območju.
- Časovna dimenzija sanacije: v času od pet do deset let.

Slika 8 in slika 9: Nekdanje kopališče na Kidričevem
Foto: K. Muršec

PRIMER 4: VRTNARSTVO REVITAL

- Tip FDO: FDO kmetijske dejavnosti.
- Opuščenost oz. funkcionalna degradacija: Na območju se ne izvaja nobena dejavnost in je v celoti opuščeno.
- Fizična degradacija ali vzdrževanost: ni vzdrževano
- Leto izgradnje: v letu 1991.
- Površina: 18500 m².
- Prisotnost objektov: rastlinjaki, zalivalnica, trgovina, shramba.
- Lastništvo: podjetje Talum.
- Sum na socialno degradacijo: Pojavlja se nesnaga in neurejenost.
- Sum na okoljsko degradacijo: /
- Razvojne ovire: ni finančnih sredstev, preveliko tekmecev na trgu prodaje.
- Časovna dimenzija sanacije: se ne ve, neopredeljeno
- Predlogi za ponovno oživitev območja: obnovitev objekta za namene pridelave lokalne zelenjave.
- Načrti Občine Kidričevo: Dolgoročno zastavljeno: območje za novo osnovno šolo, saj se bo zaradi novih stanovanj pričakuje povečanje števila otrok v okolišu

Slika 10 in slika 11: Zapuščeni rastlinjaki podjetja Revital

Foto: J. Aubelj

PRIMER 5: PRISTAVA DVORCA STERNTHAL

- Tip FDO: FDO bivanja;
- Podtip FDO (če je): FDO bivanja: stara dotrajana območja
- Opuščenost oz. funkcionalna degradacija: pretežno opuščeno
- Fizična degradacija ali vzdrževanost: slabo vzdrževano
- Prisotnost objektov: večji objekt
- Lastništvo: Občina Kidričevo
- Socialna degradacija: dotrajanost zgradbe
- Okoljska degradacija: /
- Razvojne ovire: finančna sredstva
- Časovna dimenzije reaktivacije, sanacije: 5 do 10 let
- Predlogi za ponovno oživitev območja: muzeji in galerije
- Načrti Občine Kidričevo: predvidena je izgradnja knjižnice in drugih prostorov za druženje občanov

Slika 12: Pristava dvorca Sternthal
Foto: K. Muršec

PRIMER 6: BIVŠA KINODVORANA

- Tip FDO: FDO storitvenih dejavnosti.
- Podtip FDO: FDO starega mestnega ali podeželskega jedra
- Opuščenost oz. funkcionalna degradacija: Opuščeno (100 %) Na območju se ne izvaja nobena dejavnost in je v celoti opuščeno.
- Fizična degradacija ali vzdrževanost: slabo vzdrževano
- Pomen: zgradba z kulturnim pomenom
- Prisotnost objektov: nekateri deli gledališča.
- Vzdrževanost: objekt ni vzdrževan, večina objekta razpada.
- Lastništvo: občina Kidričevo.
- Sum na socialno degradacijo: objekt je v zelo slabem stanju, prisotne so tudi smeti.
- Sum na okoljsko degradacijo: objekt vidno razpada, sam objekt je večinoma porušen.
- Razvojne ovire: objekt hitro in vidno propada zato ni interesa.
- Časovna dimenzija sanacije: se ne ve, neopredeljeno
- Predlogi za ponovno oživitev območja: prenova in izgradnja restavracije (Priloga 3)
- Načrti Občine Kidričevo: v načrtu je obnovitev prostorov

Slika 13: Objekt, v katerem je bil nekoč kino
Foto: J. Aubelj

PRIMER 7: GRAMOZNICA PLETERJE

- FDO pridobivanja mineralnih surovin; podtip FDO gramozne jame
- Okoljsko degradirano območje, ki je v zadnjih letih predmet oživitve ter preureditve v športno-rekreacijski center
- Površina: 38,8 ha.
- Prisotnost objektov: betonarna
- Opuščenost: v zadnjih desetletjih je bilo območje namenjeno izkopu peska (betonarna). Del območja, ca. 2 ha se preureja v športno-rekreacijski center
- Vzdrževanost: okolica ni vzdrževana, območje je v tem trenutku še bolj industrijsko kot turistično urejeno. Del območja se trenutno že ureja.
- Lastništvo: v večji meri občina Kidričevo, cestno podjetje Ptuj, Epson ter Dujardin D.O.O.
- Sum na socialno degradacijo: v skoraj celotnem območju leži nesnaga
- Občinski prostorski načrt: športno rekreacijski center ki bo zavzema 2 ha in stal pribl. 1.1miliona evrov
- Časovna dimenzija sanacije, reaktivizacije: po načrtih do letošnjega poletja. Ponujali bodo pester nabor športnega dogajanja kot je smučanje na vodi, SUP - anje, fitnes na prostem, odbojka na mivki, vožnja z kajaki in pedolini, možnost kampiranja, igrišče z otroškimi igrali ter razgledni plato. Poskrbljeno bo tudi za raznoliko kulturno dogajanje na prireditvenem prostoru in okrepčilo v gostinskem obratu.

Slika 14: Spletna stran Green Lake
Vir: Green Lake, 2019

PRIMER 8: STARA PEKARNA

- Tip FDO: FDO storitvenih dejavnosti;
- Podtip FDO: FDO poslovnih, trgovskih in drugih storitvenih dejavnosti
- Opuščenost oz. funkcionalna degradacija: Pretežno opuščeno (50 do 99 %) Območje je v večjem delu opuščeno, v delu pa še potekajo določene dejavnosti
- Fizična degradacija ali vzdrževanost: slabo vzdrževano.
- Površina:
- Prisotnost objektov: pekarna.
- Lastništvo: podjetje Tenzor.
- Sum na socialno degradacijo: zapuščeno območje.
- Razvojne ovire: ni interesa ter denarnih prispevkov za obnovitev.
- Časovna dimenzija sanacije: se ne ve, neopredeljeno
- Predlogi za ponovno oživitev- območja: obnovitev in vrnitev v prvoten namen. Ta pekarna bi pekla domač in svež kruh za celotno Občino.
- Načrti Občine Kidričevo: nimamo možnosti sprememb

Slika 15: Nekoč delujoča pekarna v Kidričevem
Foto: J. Aubelj

PRIMER 9: MARKET KOLONIALE

- Tip FDO: FDO storitvenih dejavnosti;
- FDO poslovnih, trgovskih in drugih storitvenih dejavnosti.
- Opuščenost oz. funkcionalna degradacija: Delno opuščeno (10 do 49 %) Območje je v večjem delu še v funkciji, del območja oziroma objektov pa je opuščenih oziroma brez funkcije.
- Fizična degradacija ali vzdrževanost: slabo vzdrževano
- Pomen: objekt namenjen za tržne in gospodarske namene.
- Prisotnost objektov: zapuščena trgovina in manjšo skladišče.
- Opuščenost: leta 2014.
- Vzdrževanost: objekt je delno vzdrževan.
- Lastništvo: pekarna Strnad.
- Sum na socialno degradacijo: del objekta ni vzdrževan. Prisotna je plastika na oknih in smeti.
- Sum na okoljsko degradacijo: objekt je zapuščen.
- Občinski prostorski načrt:
- Razvojne ovire:
- Časovna dimenzija sanacije: se ne ve, neopredeljeno
- Predlogi za ponovno oživitev območja: objekt se bi obnovil, da bi v obnovljene prostore namenili skladišču pekarne.

Slika 16: Market Koloniale
Foto: K. Muršec

3.3.3. Lovrenc na Dr. polju

PRIMER 10: GRAMOZNICA LOVRENC

- Tip FDO: FDO pridobivanja mineralnih surovin
- Podtip FDO: FDO gramozne jame
- Prisotnost objektov: prisotnost vasi
- Vzrok opuščenosti: onesnaženo okolje
- Vzdrževanost: ni vzdrževano
- Lastništvo: občina Kidričevo
- Sum na socialno degradacijo: zaradi velike nesnage z gumami in odpadki
- Sum na okoljsko degradacijo: onesnaženje prsti, vode (zmlete gume so še vedno odpadek;
- Razvojne ovire: več ton odpadnih gum in finančni problemi za njihov odvoz
- Časovna dimenzija sanacije, reaktivizacije: 5-10 let
- Predlogi za ponovno oživitev območja: območje v naravoslovno-izobraževalne namene za šolo in ostale izobraževalne ustanove v okolici
- Načrti Občine Kidričevo: odstraniti vse odpadne gume v skladu z zahtevo evropskega sodišča.

Slika 17: Pogled na gume v gramoznici
Vir: Gramoznico bo treba izprazniti, 2018

PRIMER 11: OBJEKT CVETLIČARNE

- Tip FDO: FDO storitvenih dejavnosti
- Podtip FDO: FDO starega mestnega ali podeželskega jedra
- Prisotnost objektov: manjši objekt
- Opuščenost: opuščeno (100%)
- Lastništvo: zasebno lastništvo
- Sum na socialno degradacijo: /
- Sum na okolijsko degradacijo: /
- Vzdrževanost: slabo vzdrževano
- Predlogi za ponovno oživitev območja: notranji prostori bi se lahko uredili in služili v stanovanjske namene
- Razvojne ovire: lastništvo, drugo
- Časovna dimenzija reaktivacije, sanacije: se ne ve, neopredeljeno
- Načrti občine Kidričevo: nimamo pravih oprijemljivih načrtov, zgolj pobude

Slika 18: Zgradba, v kateri je bila nekoč cvetličarna
Foto: N. Kupčič

PRIMER 12: GOSTIŠČE IN PICERIJA

- Tip FDO: FDO storitvenih dejavnosti
- Podtip FDO: FDO poslovnih, trgovskih in drugih storitvenih dejavnosti
- Prisotnost objektov: manjši objekt
- Opuščenost: delno opuščeno

- Lastništvo: zasebno
- Sum na socialno degradacijo: /
- Sum na okolijsko degradacijo: /
- Vzdrževanost: slabo vzdrževano
- Predlogi za ponovno oživitev območja: objekt bi lahko obnovili in bi ponovno služil kot market
- Razvojne ovire: finančni viri, drugo
- Časovna dimenzija reaktivacije, sanacije: od 2 do 5 let
- Načrti občine Kidričevo: imamo že sprejet načrt za območje, izgradnja popolnoma novega objekta, ki bo služil kot market (trgovine Jager)

Slika 19: Zapuščeni prostori picerije in gostilne
Foto: N. Kupčič

PRIMER 13: TRGOVINA IN POŠTA

- Tip FDO: FDO storitvenih dejavnosti
- Podtip FDO: FDO starega mestnega ali podeželskega jedra
- Leto izgradnje: 1990
- Prisotnost objektov: manjši objekt
- Opuščenost: deloma opuščeno od leta 2002
- Lastništvo: M&S D.O.O, eden ali več zasebnikov
- Sum na socialno degradacijo: zapuščeno
- Sum na okolijsko degradacijo: stavba je poškodovana
- Vzdrževanost: slabo vzdrževano
- Predlogi za ponovno oživitev območja: obnovitev stavbe, ki bi lahko ponovno služila kot pekarna ali picerija
- Časovna dimenzija sanacije, reaktivacije: v času do 2 leti
- Predlogi občine Kidričevo imamo že sprejet načrt za območje
- Razvojne ovire: lastništvo, drugo

Slika 20: Nekoč sta v stavbi delovali trgovina in pošta
Foto: N. Kupčič

PRIMER 14: STARI DOM ZA UPOKOJENCE V LOVRENCU

- Tip FDO: FDO storitvenih dejavnosti
- Podtip FDO: FDO poslovnih, trgovskih in drugih storitvenih dejavnosti
- Opuščenost: delno opuščeno
- Lastništvo: župnija Sveti Lovrenc
- Sum na socialno degradacijo: /
- Sum na okoljsko degradacijo: /
- Vzdrževanost: slabo vzdrževano
- Predlogi za ponovno oživitev območja: notranje prostore bi uredili in bi služili, kot dodatek k sladoledariji
- Časovna dimenzija sanacije, reaktivacije: v času do 2 leti
- Predlogi občine Kidričevo: nimamo pravih oprijemljivih načrtov, zgolj pobude
- Razvojne ovire: lastništvo

Slika 21: Bivši dom za upokoence
Foto: N. Kupčič

PRIMER 15: OSNOVNA ŠOLA V LOVRENCU

- Tip FDO: tip storitvenih dejavnost
- Podtip FDO: FDO javnih storitev
- Razvojne ovire: finančni viri
- Časovna dimenzija sanacije, reaktivacije: od 2 do 5 let
- Prisotnost objektov: večji objekt
- Opuščenost: opuščeno
- Lastništvo: Albin promotion, zasebnik
- Sum na socialno degradacijo: prisotnost vandalizma, poškodovanost zgradb, nesnage
- Sum na okolijsko degradacijo: poškodovana okna, smeti...
- Vzdrževanost: ni vzdrževano
- Predlogi za ponovno oživitev območja: obnovitev stavbe ter notranjih prostorov, ki bi lahko služili kot podružnična šola
- Predlogi občine: so že sprejeti načrti s strani zasebnika za območje, obnovitev objekta, ki bo kasneje služil kot laboratorij

Slika 22 in slika 23: Nekoč osnovna šola Lovrenc na Dr. polju
Foto: N. Kupčič

3.3.4 Šikole

PRIMER 16: GRAMOZNICE ŠIKOLE

- Tip FDO: FDO gramozne jame
- Opuščenost: 100% opuščeno
- Površina: 2 hektarja
- Prisotnost objektov: kozolca v jami
- Vzdrževanost: ni vzdrževano
- Lastništvo: zasebniki
- Sum na socialno degradacijo: veliko nesnage v tem območju kljub ograjenosti gramoznice in prepovedanem gibanju v bližini
- Razvojne ovire: lastništvo
- Časovna dimenzija sanacije, reaktivizacije: se ne ve, neopredeljeno
- Predlogi za ponovno oživitev območja: športno-turistično območje urejeno za kopanje in vodne športe
- Načrti občine Kidričevo: nimajo nobenih možnosti sprememb, lastnik jame ne sanira in ne prisluhne pozivom občine k sanaciji jame

PRIMER 17: TRGOVSKO-POSLOVNI CENTER ŠIKOLE

- Tip FDO: FDO storitvenih dejavnosti
- Podtip FDO: FDO poslovnih, trgovskih in drugih storitvenih dejavnosti
- Opuščenost: opuščeno (100%)
- Vzdrževanost: slabo vzdrževano
- Prisotnost objektov: manjši objekt
- Lastništvo: zasebno
- Sum na socialno degradacijo: /
- Sum na okolijsko degradacijo: /
- Razvojne ovire: lastništvo
- Časovna dimenzija reaktivacije, sanacije: se ne ve, neopredeljeno
- Predlogi za ponovno oživitev območja: obnova stavbe, ki bi kasneje ponovno služila kot market
- Načrti občine Kidričevo: nimamo nobenih načrtov

Slika 24: Trgovsko-poslovni center Šikole
Foto: Neja Kupčič

3. 3. 5 Starošince

PRIMER 18: PERUTNINSKA FARMA

- Tip FDO: FDO kmetijske dejavnosti
- Prisotnost objektov: več večjih objektov
- Opuščenost: opuščeno (100%)
- Lastništvo: Perutnina Ptuj, podjetje
- Sum na socialno degradacijo: prisotnost vandalizma, poškodovanost zgradb, nesnage
- Sum na okolijsko degradacijo: /

- Vzdrževanost: ni vzdrževano
- Predlogi za ponovno oživitev območja: obnovitev farme
- Časovna dimenzija sanacije, reaktivacije: se ne ve, neopredeljeno
- Razvojne ovire: finančni viri
- Načrti občine Kidričevo: nimamo nobenih načrtov, ni nobenih možnosti sprememb, razvoja

Slika 25 in slika 26: Farme Starošince Ortofoto posnetek farm

3. 3. 6 Zgornje Jablane

Primer 19: GRAMOZNICA JABLANE

- Tip FDO: FDO pridobivanja mineralnih surovin, podtip gramozne jame
- Prisotnost objektov: regionalna cesta
- Opuščenost: v celoti opuščeno
- Vzdrževanost: ni vzdrževano
- Lastništvo: zasebniki
- Sum na socialno degradacijo: prisotna nesnaga kljub zagrajenosti območja in prepovedi zadrževanja pri njem
- Razvojne ovire: lastništvo
- Časovna dimenzija sanacije, reaktivacije: 4-5 let
- Predlogi za ponovno oživitev območja: športno območje
- Načrt Občine Kidričevo: vstopiti v stik z lastniki

Slika 27: Gramoznica Jablane
Foto: K. Muršec

3. 4 Intervju župan Občine Kidričevo

Da bi izvedele, kakšni so načrti Občine Kidričevo s degradiranimi načrti ter predstavile naše predloge za njihovo reaktivacijo, smo dne 8. 3. 2019, opravile intervju z g. Antonom Leskovarjem, županom Občine Kidričevo.

Vprašanja so se nanašala na posamezna degradirana območja, ki smo jih zasledile v aplikaciji ali jih opazile na terenu. Načrti Občine Kidričevo oz. mnenje g. župana so predstavljena pri popisu posameznega FDO v prejšnjem poglavju.

Občina si zelo prizadeva za sanacijo gramoznih jam, ki so ostale po kopanju gramoza. Dve izmed njih sta bili že uspešno sanirani, ena za Učilnico v naravi, druga za Green Lake, velik športno-rekreacijski center. Ostale so še tri večje, ki so v zasebni lasti. Predstavile smo mu naše predloge, ki so se mu zdeli zelo zanimivi.

Slika 29: Pri županu Občine Kidričevo, g. Antonu Leskovarju
Foto: K. Murko, 8. 3. 2019

3. 5 Primeri dobre prakse

DVOREC STERNTHAL:

Slika 30 in slika 31: Dvorec Sternthal pred in po obnovi
Vir: Dvorec Sternthal, 2018

Dvorec Sternthal je bil do leta 2012 še stanovanjska stavba, a v tako slabem stanju, da bi se v nekaj letih sesula; najbolj kritična pa je bila streha, ki najbrž ne bi bila vzdržala več nobene snežene zime.

Oktober 2014, s preselitvijo občinske uprave (iz enega nekdanjih stanovanjskih blokov) je dvorec Sternthal spet postal središče občine Kidričevo.

Prav ta dvorec je namreč bil zgodovinsko seme, iz katerega je vzkliko naselje Sternthal - Strnišče in današnje Kidričevo, še posebej zanimivo in zgodovinsko pomembno pa je njegovo obdobje od prve svetovne vojne do nekaj let po drugi svetovni vojni.

GRAMOZNICA STRNIŠČE:

- Bivše okoljsko degradirano območje
- Prisotnost objektov: jurta, kozolec, opazovalni most, ribiški objekt
- Opuščenost: območje je bilo leta 2013 revitalizirano ter urejeno v učilnico v naravi
- Vzdrževanost: objekti in okolica so vzdrževani
- Lastništvo: last občine Kidričevo
- Razvojne ovire: lokacija je odmaknjena od naselja. Za razvoj območja je potrebna ciljno usmerjena marketinška strategija in pripravo atraktivnih vsebin in programov za obiskovalce
- Časovna dimenzija razvoja: 2-5 let.
- Predlogi za nadaljnji razvoj območja: vzdrževanje objektov in predmetov nameščenih v učilnici v naravi, priprava atraktivnih programov in vsebin za obiskovalce, ki bodo

privabljale ne zgolj naključne sprehajalce, temveč tudi šole, vrtce oz. druge organizirane skupine iz oddaljenih krajev.

Slika 33: Gramoznica Strnišče (Vir: Zgibanka, 2018)

Slika 34 in slika 35: Šola v naravi v Učilnici v naravi, junij 2018
Vir: Arhiv OŠ Kidričevo

4 RAZPRAVA

Pred začetkom raziskovanja smo predvidevali da:

H1: Razvojne ovire pri reaktivaciji FDO v večini degradiranih primerov predstavlja lastništvo.

Hipotezo lahko potrdimo, saj so v večini primerov FDO v naši Občini Kidričevo lastniki zasebniki. Lastništvo FDO smo preverjali preko aplikacije PISO.

H2: Večina FDO je v celoti opuščeni in slabo vzdrževanih.

Tudi to hipotezo lahko potrdimo, saj se v ugotovljenih FDO na območju, v večini primerov ne izvaja nobena dejavnost in so v celoti opuščena. Prav tako ta območja, glede na terenski ogled niso vzdrževana.

H3: V interesu Občine Kidričevo obstaja interes za reaktivacijo FDO.

Po opravljenem intervjuju z županom Občine Kidričevo, g. Antonom Leskovarjem, lahko potrdimo hipotezo, da obstaja interes za reaktivacijo FDO.

Za vsa FDO, ki so v lasti Občine že imajo načrte. Tudi v preteklih letih se je veliko realiziralo na področju saniranja gramoznih jam in ta trend se še nadaljuje. V prihodnje je na območju zapuščenega kopališča med drugim v načrtu izgradnja večjega stanovanjskega kompleksa.

5 ZAKLJUČEK

V raziskovalni nalogi smo obravnavale degradirana območja v Občini Kidričevo. Osnova za izdelavo naše naloge je bil projekt Celovita metodologija, po kateri smo popisovale in kasneje opredelile funkcionalna degradirana območja v Občini Kidričevo.

Ugotovile smo, da bi se lahko šestim FDO, ki jih lahko zasledimo v registru pridružil še FDO kmetijske dejavnosti podjetja Revital.

Ker smo želele raziskati čim več FDO-jev pa smo se odločile, da bo naš kriterij poiskati tudi FDO, ki so manjša od 0,3 ha. Tako imamo skupno v Občini Kidričevo 19 FDO, od tega največ FDO storitvenih dejavnosti, sledijo FDO mineralnih surovin ter FDO kmetijskih dejavnosti.

Večina izmed teh je opuščeni v celoti, kot tudi nevzdrževanih.

Največ degradiranih območij lahko najdemo v Kidričevem in v Lovrencu na Dr. polju, kjer je opaziti degradacijo starega vaškega jedra. Nekatera izmed naselij Občine Kidričevo tudi nimajo FDO, zato vasi oz. kraji niso navedeni.

Za območja, ki so v lasti Občine Kidričevo, nam je gospod župan pojasnil načrte in ideje, ki jih imajo za vsa območja. V večini pa še ti načrti niso sprejeti.

Velika večina FDO je v lasti zasebnikov, ki so opustili storitveno dejavnost, kmetijsko dejavnost ali imajo v lasti gramozno jamo.

Za vsak FDO smo podale tudi naše predloge, ki smo jih predale tudi gospodu županu.

Cilj je, da se obstoječa degradirana območja čim bolj in hitreje reaktivirajo, saj predstavljajo pomemben razvojni potencial za spodbujanje gospodarske in drugih dejavnosti, hkrati pa rešujejo prostorsko in okoljsko problematiko

Finančni viri so, predvidevamo, problem pri večini območij. Lastniki DO bi morali aktivno iskati potencialne vlagatelje in v njih vzbuditi zanimanje za sanacijo teh območij. Država in občina bi morali spodbujati sanacijo takih območij, kar bi storila s sofinanciranjem raznih projektov.

6 VIRI IN LITERATURA

- CRP V6-1510, 2017. Dostopno na: http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/Stasa/CRP_FDO_V6_1510.pdf (16. 11. 2018)
- Dvorec Sternthal, 2018. Dostopno na: <https://www.delo.si/novice/slovenija/dvorec-sterntal-je-novi-sedez-kidricevske-obcinske-oblasti.html> (6. 11. 2018)
- Gramoznico bo treba izprazniti, 2018. Dostopno na: <https://www.delo.si/novice/okolje/gramoznico-bo-treba-povsem-izprazniti-71507.html>
- Green Lake, 2019, Dostopno na: <http://www.greenlake.si/> (6. 11. 2018)
- Koželj, J. 1998. Degradirana urbana območja. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Urad RS za prostorsko načrtovanje.
- Lampič, B., Kušar, S., Foški, M., Zavodnik Lamovšek, A., Barborič, B. s sod. (2016). Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitve ažurnega registra. 1. vmesno poročilo projekta CRP V6-1510. Ljubljana: UL FF, UL FGG, GIS.
- LAMPIČ, Barbara, BARBORIČ, Blaž, FOŠKI, Mojca, KUŠAR, Simon, ZAVODNIK LAMOVŠEK, Alma (2017): Rezultati evidentiranja FDO po pilotnih regijah in vsebinske usmeritve za delovanje evidence v Sloveniji : priročnik. Ljubljana: Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani. Dostopno na: http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/Regionalni_razvoj/2017/Delavnica_degradirana_obmocja/Prirocnik_DELAVNICA_FDO_18-04-2017_FINAL.pdf. (5. 12. 2019)
- Plut, D. 2004. Geografske metode preučevanja degradacije okolja. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo.
- RETINA. 2012. BRM Brownfield Revitalisation Methodology. Maribor, Faculty of Arts of the University of Maribor: 90 p. URL: www.southeast-europe.net/document.cmt?id=457 (Pridobljeno 21. 12. 2018).
- Špes, M., 1998. Degradacija okolja kot dejavnik diferenciacije urbane pokrajine. Ljubljana, Inštitut za geografijo.
- Špes, M., Krevs, M., Lampič, B., Mrak, I., Ogrin, M., Plut, D., Vintar Mally, K., Vovk Korže, A., 2012. Sonaravna sanacija okoljskih bremen kot trajnostno razvojna priložnost Slovenije, Degradirana območja: [Ciljni raziskovalni program (CRP) "Konkurenčnost Slovenije 2006-2013"]: zaključno poročilo. Ljubljana: Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Občina Kidričevo, 2019. Naselja občine Kidričevo. Dostopno na: <https://www.kidricevo.si/kidricevo/naselja/> (7. 12. 2018)
- Spletna aplikacija CRP . Dostopno na: <http://crp.gis.si/> (10.10.2018)
- ZPNačrt, 2007. Zakon o prostorskem načrtovanju, Ur. l. RS št. 33/2007. URL: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4675> (Citirano 14.2.2016).
- Zgibanka, 2018. Dostopno na: <https://www.um.si/univerza/medijsko->

7 PRILOGE

Priloga 1:

Podrobnejši opisi in pojasnila opredeljenih tipov in podtipov FDO so navedena v Prilogi 1.

ID	Tip FDO	Podtip	Opis FDO	Podrobnejše pojasnilo k FDO
1	FDO kmetijske dejavnosti		Degradirana območja in objekti ,kjer se je ali se delno še izvaja kmetijska proizvodnja, skladiščenje, predelava, reja živine ali intenzivna pridelava poljščin (rastlinjaki).	<i>V ta tip uvrstimo območja nekdanjih kmetijskih farm z objekti za rejo živine, skladiščenje pridelkov in krme, predelavo pridelkov ipd. V ta tip lahko uvrstimo tudi opuščene rastlinjake. Nekaterim kmetijskim FDO se je dejavnost v preteklosti lahko spremenila.</i>
2	FDO storitvenih dejavnosti	2.1 FDO javnih storitev	Degradirana območja in objekti, kjer so se ali se delno še izvajajo izobraževalne, zdravstvene, kulturne, verske in druge javne dejavnosti.	<i>V ta tip uvrstimo območja, kjer se je predhodno izvajala javna dejavnost, ali pa so objekti namenjeni tej dejavnosti, vendar niso ustrezno izkoriščeni.</i>
		2.2 FDO poslovnih, trgovskih in drugih storitvenih dejavnosti	Degradirana območja in objekti, kjer so se ali se delno še izvajajo poslovne, storitvene in trgovske dejavnosti. V ta tip uvrščamo tudi območja tehnoloških parkov in poslovnih con, če tam prevladujejo storitvene dejavnosti.	<i>V ta tip uvrstimo območja, kjer se je predhodno izvajala poslovna, trgovska in storitvena dejavnost (bar, gostišče, frizer ipd. storitve). V ta tip uvrstimo tudi območja manjših obrtnih dejavnosti predvsem v naseljih, ki jih zaradi prepleta dejavnosti ne moremo uvrstiti med FDO industrijskih in obrtnih dejavnosti. V ta tip sodijo tudi skladišča, v kolikor so skladiščni prostori del opuščene primarne dejavnosti.</i>
		2.3 FDO starega mestnega ali vaškega jedra	Degradirana območja funkcionalno izpraznjenih središč mest in drugih naselij, v katerih so (bile) prisotne storitvene dejavnosti, a se le-te opuščajo.	<i>V ta tip uvrstimo središča vasi in mest, ki jih je prizadelo opuščanje ali selitev storitvenih dejavnosti v sodobna nakupovalna središča večjih mest. Praviloma je prisotna le še bivanjska funkcija.</i>
3	FDO turistične, športnorekreacijske in športne dejavnosti		Degradirana območja in objekti, kjer so se ali se delno še izvajajo turistične, športne in/ali rekreacijske dejavnosti.	<i>V ta tip uvrstimo območja za izvajanje turistične in športno rekreacijske dejavnosti (opuščeni bazeni, hoteli, gostišča v sklopu turistično rekreacijske infrastrukture ipd.).</i>

ID	Tip FDO	Podtip	Opis FDO	Podrobnejše pojasnilo k FDO
4	FDO industrijskih in obrtnih dejavnosti		Degradirana območja in objekti, kjer so se ali se delno še izvajajo industrijske in/ali obrtne dejavnosti.	<i>V ta tip uvrstimo območja industrijskih oz. večjih obrtnih obratov oziroma industrijske in obrtne cone. V ta tip uvrstimo tudi skladišča v sklopu industrijskega obrata in območja za odlaganje material, ki se izvaja kot začasna raba prostora.</i>
5	FDO obrambe, zaščite in reševanja		Degradirana območja in objekti, kjer so se ali se delno še izvajajo dejavnosti obrambe, zaščite in reševanja.	<i>V ta tip uvrstimo delno ali v celoti opuščene vojašnice, vadbene poligone, strelišča, skladišča za potrebe vojske ipd. V ta tip uvrstimo tudi karavle. Pogosto so ta območja še vedno ograjena.</i>
6	FDO pridobivanja mineralnih surovin	6.1 FDO rudnika	Degradirana območja in objekti, kjer se je ali se delno še izvaja rudarjenje. Če se je v zapuščenih območjih razvila druga dejavnost, takšno območje ni več degradirano.	<i>V ta tip uvrstimo območja (opuščenih ali delno opuščeni) rudnikov in naprav za izvajanje dejavnosti rudarjenja ter površine, kjer je prostor zaradi rudarjenja neposredno degradiran. V ta tip uvrstimo tudi jalovišča.</i>
		6.2 FDO kamnoloma, peskokopa	Degradirana območja in objekti, kjer se je ali se delno še izvaja pridobivanje kamenih agregatov ter območje ni sanirano.	<i>V ta tip uvrstimo območja (opuščenih ali delno opuščeni) kamnolomov/peskokopov), ki se še niso renaturirala ali je degradacija prostora taka, da renaturacije ne bo mogoče izvesti.</i>
		6.3 FDO gramozne jame	Degradirana območja in objekti gramoznih jam, kjer se je pridobivanje gramoza prenehalo, območje pa ostalo neurejeno za katerokoli drugo rabo.	<i>V ta tip uvrstimo območja gramoznih jam, ki so po prenehanju eksploatacije ostala neurejena ter na njih (lahko tudi na vodni površini) ali njihovem nabrežju ni mogoče izvajati nobene dejavnosti (neurejeni dostopi, ograjena območja, neurejen brežine, nevarni materiali, propadajoči objekti izven funkcije, ipd).</i>
		6.4 FDO ostala območja pridobivanja mineralnih surovin	Degradirana območja in objekti, kjer se je pridobivanje mineralnih surovin prenehalo, območje pa ostalo neurejeno za katerokoli drugo rabo.	<i>V ta tip uvrstimo območja pridobivanja mineralnih surovin (glinokop, prodišča, ipd), ki jih ne moremo uvrstiti v tip 6.1, 6.2 ali 6.3 in se po eksploataciji niso renaturirala in so ostala neurejena.</i>
7	FDO infrastrukture	7.1 FDO prometne infrastrukture	Degradirana območja in objekti, kjer se je izvajal kopenski, zračni ali vodni promet, območja in objekti pa niso več v funkciji ali je funkcija delno opuščena.	<i>V ta tip uvrstimo površine prometne infrastrukture (opuščena cestišča, železniški tiri, opuščena ali neurejena parkirišča). V ta tip uvrstimo tudi objekte in naprave, ki tovrstni dejavnosti služijo, kot so mejni prehodi, črpalke, cestninske postaje, železniške in avtobusne postaje, ipd. V ta tip uvrstimo tudi opuščene žičnice. V ta</i>

ID	Tip FDO	Podtip	Opis FDO	Podrobnejše pojasnilo k FDO
				<i>tip sodijo tudi opuščene logistične terminale ali skladišča v sklopu logističnih terminalov.</i>
		7.2 FDO okoljske infrastrukture	Degradirana območja in objekti okoljske infrastrukture kot so nesaniirana odlagališča odpadkov, divja odlagališča odpadkov, opuščene čistilne naprave, ipd.	<i>V ta tip uvrstimo zapuščena in neustrezno sanirana odlagališča odpadkov. Dodaten vir podatkov za neustrezna odlagališča odpadkov je ARSO (vodena evidenca).</i>
		7.3 FDO ostale gospodarske javne infrastrukture	Degradirana območja in objekti gospodarske javne infrastrukture, ki niso več v uporabi ali so le delno v uporabi.	<i>V ta tip uvrstimo območja opuščenih bioplinarn, fotovoltaike, ipd.</i>
		7.4 FDO zelene infrastrukture	Degradirana območja in objekti zapuščenih in neurejenih zelenih površin v naseljih, neurejene in/ali zapuščene odprte parkovne površine, vrtičkarske površine, ipd.	<i>V ta tip uvrstimo zapuščena ali neurejena območja zelenih površin v naseljih, parkov, otroških igrišč, neurejene in/ali zapuščene vrtičkarske površine ipd.</i>
8	FDO prehodne rabe	8.1 FDO opuščenega gradbišča	Območja in objekti, ki še niso v funkciji (rabi) kateri so bili namenjeni ter so še neizgrajena.	<i>V ta tip uvrstimo območja začelih vendar nedokončanih investicij, (npr. opuščena gradbišča, gradbene jame in delno izgrajena območja), ki še niso prišla v funkcijo. Praviloma so to območja začelih gradbenih investicij, kjer se prvotna (kmetijska ali gozdna raba) ne izvaja.</i>
		8.2 FDO značilne prehodne rabe	Degradirana območja in objekti, ki niso v funkciji, kateri so bila namenjena. Trenutno se na teh območjih odvija oblikačasne rabe (npr. parkirišče, tudi prazna območja, kjer je bila gradbena struktura porušena z namenom razvoja novih dejavnosti).	<i>V ta tip uvrstimo območja na katerih se izvaja prehodna (začasna) raba (začasna parkirišča,časni vrtički ipd.) in so v fazi spreminjanja funkcije. V to območje uvrstimo tudi območja porušeniobjektov z namenom razvoja novih dejavnosti. Pri opredelitvi ima ta tip FDO dodaten časovni kriterij.</i>
9	FDO za bivanje	9.1 FDO za bivanje - nedograjena stanovanjska območja	Degradirana območja in objekti namenjeni pretežno bivanju, ki niso izgrajeni ali pa so izgrajeni in še niso predani v funkcijo oziroma je v funkciji le del objektov.	<i>V ta tip uvrstimo območja namenjena bivanju, kjer se investicija ni izvedla v celoti, objekti so neizgrajeni (gradbišče) ali nenaseljeni. Praviloma okolica (še) ni urejena, nenaseljeni objekti lahko že propadajo, neizvedene investicije pa bistveno slabšajo pogoje</i>

ID	Tip FDO	Podtip	Opis FDO	Podrobnejše pojasnilo k FDO
				<i>bivanja v naseljenih objektih.</i>
		9.2 FDO za bivanje - stara dotrajana območja	Degradirana območja in objekti z opuščeno ali delno opuščeno funkcijo bivanja ali območja bivanja z izrazito fizično degradacijo prostora in objektov.	<i>V ta tip uvrščamo stara, dotrajana stanovanjska območja z vidnimi znaki fizične degradacije, pogosto tudi neurejenimi skupnimi površinami. Praviloma je že zaznano opuščanje primarne dejavnosti (prazna, nenaseljena stanovanja), ni pa nujno. Objekti so lahko tudi nevarni.</i>

Priloga 2

Priloga 3: Predlog restavracije v bližini dvorca Sternthal

